

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı: 1994/81

Karar Sayısı: 1995/5

Karar Günü: 7.2.1995

R.G. Tarih-Sayı :08.05.1998-23336

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN : İzmir 3. İdare Mahkemesi

İTİRAZIN KONUSU : 6.1.1982 günlü, 2577 sayılı "İdarî Yargılama Usulü Kanunu"nun, 10.6.1994 günlü, 4001 sayılı Yasa'nın 27. maddesiyle değiştirilen 61. maddesinin birinci fıkrasının birinci tümcesinin Anayasa'nın 10. ve 36. maddelerine aykırılığı savıyla iptali istemidir.

I- OLAY

İzmir 3. İdare Mahkemesi, bakmakta olduğu davanın 10.6.1994 günlü, 4001 sayılı Yasa'nın 27. maddesiyle 2577 sayılı İdarî Yargılama Usulü Yasası'nın 61. maddesinin birinci fıkrasında yapılan değişiklik sonucu en geç 25.8.1994'de açılması gerekirken, 29.8.1994'de açıldığını, dava açma süresinin geçirildiğini, davanın süre aşımına neden olan itiraz konusu kuralın iptali istemiyle doğrudan başvurmuştur.

III- YASA METİNLERİ

A- İtiraz Konusu Yasa Kuralı

10.6.1994 günlü, 4001 sayılı Yasa'nın 27. maddesiyle değişik 2577 sayılı İdarî Yargılama Usulü Yasası'nın 61. maddesinin birinci fıkrasının birinci tümcesi şöyledir:

"Madde 61- Bölge idare, idare ve vergi mahkemeleri her yıl Temmuz ayının yirmisinden Ağustos ayının yirmibirine kadar çalışmaya ara verirler."

B- Dayanılan Anayasa Kuralları

İtiraz yoluna başvuran Mahkeme'nin iptal istemini dayandırdığı Anayasa kuralları şunlardır .

1- "MADDE 10.- Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasî düşünce, felsefî inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir.

Hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınamaz.

Devlet organları ve idare makamları bütün işlemlerinde kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorundadırlar."

2- "MADDE 36.- Herkes, meşrû vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma hakkına sahiptir.

Hiçbir mahkeme, görev ve yetkisi içindeki davaya bakmaktan kaçınamaz."

IV- İLK İNCELEME

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 8. maddesi gereğince, Yekta Güngör ÖZDEN, Güven DİNÇER, İhsan PEKEL, Selçuk TÜZÜN, Ahmet N. SEZER, Haşım KILIÇ, Yalçın ACARGÜN, Mustafa BUMİN, Sacit ADALI, Ali HÜNER ve Lütfi F. TUNCEL'in katılmalarıyla 15.11.1994 günü yapılan ilk inceleme toplantısında, dosyadaki eksiklik giderildiğinden işin esasının incelenmesine, oybirliğiyle karar verilmiştir.

V- ESASIN İNCELENMESİ

Başvuru kararı ve ekleri, işin esasına ilişkin rapor, iptali istenen Yasa kuralı, Anayasa'ya aykırılık savına dayanak yapılan Anayasa kurallarıyla bunlarla ilgili gerekçeler ve dosyada bulunan tüm belgeler okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A- Sınırlama Sorunu

İtiraz yoluna başvuran Mahkeme, Yasa'nın 61. maddesinin birinci fıkrasının birinci tümcesinin Anayasa'ya aykırı olduğunu ileri sürmüştür. İtiraz konusu kuralla bölge idare, idare ve vergi mahkemelerinin çalışmaya ara verecekleri tarihler düzenlenmiştir. Dava idare mahkemesinde görülmekte olduğundan, itiraz konusu kuralın öz yönünden "idare mahkemeleri" ile sınırlı olarak yapılmasına karar verilmiştir.

B- Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

Yasa'nın 61. maddesinin birinci fıkrasının, itiraz konusu birinci tümcesinde "Bölge idare, idare ve vergi mahkemeleri her yıl Temmuz ayının yirmisinden Ağustos ayının yirmibirine kadar çalışmaya ara verirler" denilmektedir. 4001 sayılı Yasa ile değişiklikten önce ara verme süresi, "Temmuz ayının yirmisinden Eylül ayının altısına kadar" biçiminde düzenlenmişti. Değişiklikle bölge idare, idare ve vergi mahkemelerinde, çalışmaya ara verme süresi, kırkbeş günden otuziki güne indirilmektedir.

Mahkeme, itiraz konusu kuralın Anayasa'nın 10. ve 36. maddelerine aykırı olduğu savında bulunmuştur.

1- Anayasa'nın 10. Maddesi Yönünden İnceleme

Başvuru kararında, tüm yargı organlarında görevli hâkimler aynı tatil süresinden yararlanırken, yapılan değişiklikle bölge idare, idare ve vergi mahkemelerindeki hâkimlerin tatil sürelerinin kısaltıldığı, böylece bunlarla diğer yargı organlarındaki hâkimler arasında ayırım yapıldığı gibi aynı yargı düzeni içinde yer alan Danıştay arasında da farklılık yaratıldığı, bunun da eşitlik ilkesine aykırılık oluşturduğu ileri sürülmüştür.

Anayasa'nın 10. maddesinde "Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasî düşünce, felsefî inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir. Hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınamaz. Devlet organları ve idare makamları bütün işlemlerinde kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorundadırlar." denilmektedir.

"Yasa önünde eşitlik ilkesi" hukuksal durumları benzer olanlar için sözkonusudur. Bu ilke ile, yasa önünde eşitlik, yani hukuksal eşitlik öngörülmektedir. Eşitlik ilkesinin amacı, aynı durumda bulunan kişilerin yasalarca aynı işleme bağlı tutulmalarını sağlamak ve kişilere yasa karşısında ayırım yapılmasını ve ayrıcalık tanınmasını önlemektir. Bu ilkeyle, aynı durumda bulunan kimi kişi ve topluluklara ayrı kurallar uygulanarak yasa karşısında eşitliğin çiğnenmesi yasaklanmıştır. Durum ve konumlarındaki özellikler, kimi kişiler ya da topluluklar için değişik kuralları gerekli kılabilir. Özelliklere, ayrılıklara dayandığı için haklı olan nedenler, ayrı düzenlemeyi eşitlik ilkesine aykırı değil, geçerli kılar. Anayasa'nın amaçladığı eylemli değil, hukuksal eşitliktir. Aynı hukuksal durumlar aynı, ayrı hukuksal durumlar ayrı kurallara bağlı tutulursa Anayasa'nın öngördüğü eşitlik ilkesi çiğnenmiş olmaz. Kişisel nitelikleri ve durumları özdeş olanlar için yasalarla değişik kurallar konulamaz. Ancak, aynı hukuksal durumlarda olanlar için kamu yararına dayanılarak farklı kurallar getirilmesinde, eşitlik ilkesine aykırılık yoktur. Kimi kişileri konumlarındaki farklılık nedeniyle diğerlerinden ayrı kurala bağlı kılmak ya da genel bir düzenlemenin kapsamı dışında bırakmak eşitlik ilkesini bozmaz.

Çalışmaya ara verme süresinin otuziki güne indirilmesinde, davaların kısa sürede sonuçlandırılması ve adalet hizmetlerindeki tıkanıklığın giderilmesinde kamu yararı bulunduğu açıktır. Bu nedenle, kamu yararı gözetilerek bölge idare, idare ve vergi mahkemelerinde çalışmaya ara verme süresinin kısaltılmasında eşitlik ilkesine aykırılık yoktur.

2- Anayasa'nın 36. Maddesi Yönünden İnceleme

Mahkeme, yapılan düzenleme ile bölge idare, idare ve vergi mahkemelerinde çalışmaya ara verme süresinin kısaltıldığını, böylece Danıştay'da açılacak davalar ile idare mahkemelerinde açılacak davalar arasında dava açma süreleri bakımından farklılık yaratıldığını, bunun da hak arama özgürlüğüne aykırılık oluşturduğunu ileri sürmüştür.

Anayasa'nın "hak arama hürriyeti" başlıklı 36. maddesinde, herkesin gerekli araç ve yollardan yararlanarak yargı organları önünde davacı ya da davalı olarak sav ve savunma hakkı bulunduğu belirtilmektedir.

Yasa'nın 61. maddesinin birinci fıkrasının itiraz konusu birinci tümcesinde, bölge idare, idare ve vergi mahkemelerinde çalışmaya ara verme süresinin her yıl Temmuz ayının yirmisinden Ağustos ayının yirmibirine kadar olduğu belirlenmiştir.

Bölge idare, idare ve vergi mahkemelerinde ara verme süresini kısaltan değişikliğin, idarî yargıdaki tıkanıklığın giderilmesi, davaların süratle sonuçlandırılması amacıyla yapıldığı anlaşılmaktadır.

Anayasa'nın 141. maddesinde, davaların en az giderle ve mümkün olan süratle görülmesi yargının görevidir denilmektedir. Davaların hızlı ve az giderle görülmesine, uygulamalarda hataların giderilmesine, adalet hizmetlerinin hızlandırılmasına ilişkin önlemlerin alınması, hak arama özgürlüğünün ve hukuk devleti olmanın da gereğidir. İtiraz konusu kural, hak arama özgürlüğünü kısıtlamamakta, idarî işlem ve eylemleri yargı denetimi dışında bırakmamaktadır.

Bu nedenlerle, 61. maddenin birinci fıkrasının birinci tümcesi Anayasa'nın 36. maddesinde belirtilen hak arama özgürlüğüne aykırı değildir.

İtirazın reddi gerekir.

Esas Sayısı: 1994/81
Karar Sayısı: 1995/5

Güven DİNÇER, Yılmaz ALİEFENDİOĞLU, İhsan PEKEL ve Lütü F. TUNCEL bu görüşlere katılmamışlardır.

VI- SONUÇ

Sınırlama kararı gereğince incelenen 10.6.1994 günlü, 4001 sayılı Yasa'nın 27. maddesi ile değıştirilen 2577 sayılı "İdarî Yargılama Usulü Kanunu"nın 61. maddesinin birinci fıkrasının birinci tümcesinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, Güven DİNÇER, Yılmaz ALİEFENDİOĞLU, İhsan PEKEL ile Lütü F. TUNCEL'in karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA, 7.2.1995 gününde karar verildi.

Başkan	Başkanvekili	Üye
Yekta Güngör ÖZDEN	Güven DİNÇER	Yılmaz ALİEFENDİOĞLU
Üye	Üye	Üye
İhsan PEKEL	Selçuk TÜZÜN	Ahmet N. SEZER
Üye	Üye	Üye
Haşim KILIÇ	Mustafa BUMİN	Sacit ADALI
Üye		Üye
Ali HÜNER		Lütü F. TUNCEL

KARŞIOY YAZISI

Anayasa Mahkemesi'nin E: 1994/75, K: 1995/4 sayılı kararındaki karşıoy gerekçelerimizle, bu kararın Anayasa'nın 10. maddesine yönelik çoğunluk görüşüne katılmıyoruz.

Ayrıca Anayasa'nın 36. maddesine yönelik çoğunluk görüşüne de katılmıyoruz. Anayasa'nın "Hak arama hürriyeti" başlıklı 36. maddesinde; "Herkes, meşrû vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı ve savunma hakkına sahiptir.

Esas Sayısı: 1994/81
Karar Sayısı: 1995/5

Hiçbir mahkeme, görev ve yetkisi içindeki davaya bakmaktan kaçınamaz" denilmektedir.

4001 sayılı Yasa'nın itiraz konusu kuralıyla, Bölge idare, idare ve vergi mahkemeleri için, temyiz mercii olan Danıştay'a göre çalışmaya ara verme süresi konusunda farklı süreler belirlenmektedir. Böyle bir farklılık kuşkusuz hak arama hürriyetinde kısa da olsa bir kısıtlama ya da en azından kargaşa yaratacaktır. Bu nedenle de çoğunluk görüşüne katılmıyoruz.

Başkanvekili

Güven DİNÇER

Üye

İhsan PEKEL

Üye

Yılmaz ALİEFENDİOĞLU

Üye

Lütfi F. TUNCEL